

Turun kaupunki	§ Kokouspvm	Asia	1
Kaupunginhallitus	08.02.2021	4	

210-2021 (03.00)

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ajoneuvo- ja liikenne- palveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista

Tiivistelmä:

Lausunnotte annettu lakiehdotus perustuu EU:n puhtaiden ajoneuvojen direktiivin soveltamiseen kansallisesti. Lain on tarkoitus tulla voimaan 2.8.2021. Turun kaupungin konsernihallinnon hankintapalveluiden lausunto koskee liikennepalveluhankintoja sekä ajoneuvohankintoja koskevaa lainsäädäntöosuutta.

Kh §

Hankintapäällikkö Susanna Sarvanto-Hohtari, projektipäällikkö Tapani Järvinen, hankinta-asiantuntija Taru Marjamäki, kuljetuspäällikkö Tomi Mustonen ja palveluasiantuntija Timo Haikola 2.2.2021:

Lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista pyydetään toimittamaan viimeistään 8.2.2021. Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla Lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön.

Taustaa

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Tämä korvaisi vuodelta 2011 olevan ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain.

Lakiehdotus sisältäisi julkisille hankintayksiköille veloitteen varmistaa vähimmäisosuus nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja kahden hankinta-ajanjakson aikana. Velvoite koskisi julkisten hankintayksiköiden hankkimia ajoneuvoja ja liikennepalveluhankintoja.

Direktiivin tarkoituksena on edistää puhtaiden ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa. Direktiivi edellyttää puhtaille ajoneuvoille vähimmäisosuuksia julkisen sektorin ostoa, vuokrausta, osamaksukauppaa koskevilla sopimuksilla sekä palveluhankinnoissa. Vaatimuksia sovellettaisiin ainoastaan EU:n hankintakynnyksiarvot ylittäviin hankintoihin, joiden hankintamenettely on käynnistetty 2.8.2021 jälkeen.

Direktiivi asettaa nolla- ja vähäpäästöisille ajoneuvoille minimivaatimukset julkisissa hankinnoissa kahdelle hankinta-ajanjaksolle. Ensimmäinen hankinta-ajanjakso alkaa 2.8.2021 direktiivin veloitteiden astuessa voimaan ja päättyy vuoden 2025 lopussa. Toinen hankinta-ajanjakso alkaa vuodesta 2026 ja päättyy vuoden 2030 lopussa. Kummallekin ajanjaksolle direktiivi edellyttää kaikille jäsenmaille prosentuaalisen vähimmäismäärän puhtaita ajoneuvoja julkisissa hankinnoissa. Vähimmäisvaatimukset ovat jaettu kolmeen eri ajoneuvoluokkaan; henkilö- ja pakettiautot, raskas kalusto ja linja-autot.

Esityksessä ehdotetaan, että henkilö- ja pakettiautohankinnoissa hankintayksikön tulisi varmistaa valtakunnallisesti kummankin hankinta-ajanjakson aikana 38,5 %:in vähimmäisosuus vähä- ja nollapäästöisiä ajoneuvoja. Kuntien osalta prosentuaalinen vähimmäisosuus olisi eritelty 20 %, 35 % ja 50 % vähimmäisosuuksiin perustuen alueellisiin erityispiirteisiin, kuten etäisyyksiin, taloudellisiin valmiuksiin, latauspisteiden saatavuuteen ja taksimarkkinoiden tilanteeseen. Raskaan kaluston hankinnoissa ja linja-autohankinnoissa vähimmäisosuuden voisi täyttää kummankin hankinta-ajanjakson aikana 100 % vaihtoehtoisella polttoaineella kulkevalla kalustolla.

Henkilö- tai pakettiautoista puhtaaksi ajoneuvoksi luokitellaan ajoneuvo, jonka päästöt ovat vuoden 2025 loppuun mennessä enintään 50g/km ja vuodesta 2026 0g/km. Raskaan kaluston osalta puhtaaksi ajoneuvoksi katsotaan ajoneuvo, joka käyttää 100 % vaihtoehtoista polttoainetta, kuten kaasu, sähkö, vety tai biopolttoaine.

Lakiluonnoksessa esitetään, että Turun kaupungin tulevissa ajoneuvo- ja kuljetuspalveluhankinnoissa päästöttömien eli käytännössä täyssähköisten henkilö- ja pakettiajoneuvojen osuus tulee olla ensimmäisellä hankinta-ajanjaksolla olla 50 % ja toisella hankinta-ajanjaksolla 50 %.

Direktiivin asettamat prosentuaaliset ajoneuvojen vähimmäistavoitteet tulee saavuttaa ajoneuvojen kapalemäärittäin. Hankintayksiköiden tulee ilmoittaa hankintaa koskevassa jälki-ilmoituksessa osuudet nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja. Komissio edellyttää jäsenmailta raportointia vaatimusten täyttämistä sekä valvonnan järjestämisestä.

Valvontaviranomaisena toimii Liikenne- ja viestintävirasto. Liikenne- ja viestintävirasto voi lakiehdotuksen mukaan määrätä uhkasakon esimerkiksi, jos hankintayksikkö jättää tekemättä jälki-ilmoituksen tai tekee sen puutteellisesti. Ehdotetun 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä hankintayksikölle hallinnollisen seuraamusmaksun, jos hankintayksikkö ei virheen tai laiminlyönnin vuoksi ole hankinta-ajanjaksolla toteutuneissa ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa täyttänyt ympäristöystävällisiä ja energiatehokkaita ajoneuvoja koskevia vähimmäisosuuksia. Seuraamusmaksun määrä ei saa ylittää viittä prosenttia hankinta-ajanjakson aikana toteutuneiden ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen yhteenlasketusta arvosta.

Ehdotus lausunnoksi

Tämä lausunto koskee että henkilö- ja pakettiautojen sekä liikennepalveluiden hankintaa. Linja-autohankinnoista on Joukkoliikennelautakunta antanut oman lausuntonsa.

Turun kaupungin konsernihallinnon Hankintapalvelut toteaa, että lakiluonnoksen kirjaukset päästöttömien ajoneuvojen osuudesta ovat linjassa Turun kaupungin ympäristötavoitteiden kanssa. Turun kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä.

Lakiluonnoksen toteutus edellyttää siirtymistä osittain täyssähkö-, ladattavien hybridi tai vetyajoneuvojen hankintaan soveltuvissa ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa (mm. koulukuljetukset, vammaispuolustajain- ja sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetukset).

On odotettavissa, että hankintojen hinnat tulevat nousemaan merkittävästi. Esimerkkinä tämän hetken hintatason mukaan pieni bensakäyttöinen kaupunkiauto maksaa n. 13 500 €, saman kokoluokan kaasuauto n. 14 500 € ja täyssähköauto n. 22 000-32 000 € tai plug in-auto, jonka lähtöhinnat ovat n. 28 000 €. Toisaalta riskinä nähdään myös mahdolliset saatavuusongelmat ja pitkät toimitusajat esimerkiksi pienten ja kohtuuhintaisten täyssähköhenkilöautojen kokoluokassa.

Lisäksi merkittäviä lisäkustannuksia ja haasteita tuottaa riittävän latausinfra rakentaminen. Kaupungin omat ajoneuvot säilytetään yksiköittäin eri puolilla kaupunkia ja useat toimipisteet sijaitsevat vuokrakiinteistöissä. Toimipaikoilla ei ole pääasiassa olemassa olevaa latausinfraa tällä hetkellä täyssähköautoille.

Kaupunki on panostanut viime vuosina kaasuajoneuvojen hankintaan ilmastosuunnitelman mukaisesti henkilöautoissa ja pyrkinyt osaltaan edistämään biokaasun käyttöä liikennekäytössä. Uuden lain myötä uusiutuvia biopoltoaineita (biokaasua ja uusiutuvaa dieseliä) ei hyväksytä puhtaaksi käyttövoimaksi kuin raskaamman kaluston osalta. Biokaasusta puhtaana käyttövoimana luopuminen henkilöautojen osalta johtanee biokaasuautojen valmistuksen hiipumiseen, vaikka biokaasu tulisi ottaa huomioon yhtenä puhdaimpana käyttövoimana.

Vetyautojen osalta ei ole tietoa saatavuudesta Suomen markkinoilla, eikä jakeluinfrastruktuuria ole rakennettu tai ei ole tiedossa sen rakentamisen aikataulua. Lähin tankkausasema sijaitsee tällä hetkellä Tukholmassa.

Liikennepalveluhankintoihin liittyen, lakiluonnoksessa rinnastetaan M2-luokan pienlinja-autot samaan kategoriaan henkilö- ja pakettiautojen kanssa. M2-luokan ajoneuvoilla suoritetaan mm. kunnan koululaiskuljetuksia, pyörätuoleineen. Tämän osa-alueen sähköistyminen tulee viemään aikaa, joka tulisi huomioida lakiluonnosta arvioitaessa uudelleen.

Turun kaupunki pyytää valtiota tukemaan kaupunkiseutuja taloudellisesti ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksia koskevan lain noudattamisessa.

Turun kaupunki kokee, että kunnille työnnetään vastuu uuden asian toteutuksesta ja kustannuksista tilanteessa, jossa markkinat eivät vielä ole valmiita ja järkevän hintaisia ratkaisuja on vielä vähän tarjolla. Siirtymäaika sanktiointimallin käyttöönottoon tulisi arvioida uudelleen. Turun kaupunki luonnollisesti noudattaa lakia ja sillä on omat selkeät ja kunnianhimoiset ympäristötavoitteet. Lainsäätäjän ja lain tulkitsijan tulee kuitenkin ottaa huomioon edellä mainitut haasteet ja kuntatalouden tilanteen, eikä hallinnollista seuraamusmaksua tulisi olla kaupungin uhkana.

Kaupunginjohtaja Minna Arve:

Ehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa yllä esitetyn lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista.

Tiedote

Ehdotus hyväksyttiin.